

Venus i Cupido pels artistes del Renaixement. La influència de l'entorn personal i social dels artistes del Renaixement reflectit en els quadres de temàtica mitològica de la Galeria dels Uffizi

Presentació

L'amor ha estat un dels temes més representats a les obres d'art des de fa ja molts segles. L'objectiu principal del meu treball és veure si l'entorn social i personal dels artistes del Renaixement ha influït en la seva manera de representar Venus i Cupido, divinitats clàssiques que personifiquen aquest sentiment, tenint en compte les tècniques pictòriques del corrent artístic al qual pertanyen, comunes per a la gran majoria d'autors.

El Renaixement és un corrent artístic que va començar a sorgir a Florència durant el segle xv. En aquest moment, el que es pretén és recuperar els canons clàssics i intentar deixar de banda la forta influència religiosa experimentada durant l'edat mitjana. És per això que per dur a terme l'objectiu del treball m'he centrat a fer una anàlisi exhaustiva dels quadres de temàtica mitològica que es troben exposats a la Galeria del Uffizi de Florència.

Ja des de ben petita que m'ha interessat l'art i, al llarg dels anys, m'ha anat apassionant també el món de la mitologia clàssica. És així com vaig poder plantejar una hipòtesi per al treball: es podria entendre la Galeria dels Uffizi, així es coneix actualment, com a museu principal de la ciutat bressol del Renaixement per excel·lència sense els quadres de temàtica mitològica?

Metodologia

S'ha començat contactant amb la galeria amb la finalitat d'aconseguir un catàleg fiable on trobar totes les obres de la col·lecció del museu. Llavors, s'ha fet una anàlisi de les 7.800 obres de l'inventari. De cadascuna d'aquestes se n'ha citat el títol, l'autor, l'any i si és de temàtica mitològica o no. Un cop fet aquest buidatge, s'han agafat les mitològiques, un total de 232 concretament, i se n'han identificat els personatges protagonistes. Tot seguit, s'ha fet una llista dels més comuns, i una segona llista dels cinc que més apareixen. Els dos primers són Venus i Cupido, motiu pel qual són la base del criteri utilitzat per a aquesta anàlisi dels quadres. Finalment, s'han classificat aquestes 232 obres segons el segle de creació, des del segle xv fins al segle xx, i per tant també, segons el corrent artístic: Renaixement, Barroc i Neoclassicisme. No obstant, com que s'han prioritzat els segles xv i xvi, només hi ha hagut un total de set obres protagonitzades per Venus i Cupido, que són les que s'han analitzat més detalladament.

Cos del treball

Per començar, el treball consta d'una part teòrica, una part pràctica i un annex. La part teòrica compta amb una introducció a la mitologia clàssica, en què s'expliquen les històries més conegudes des de l'origen de la Creació del món, segons aquesta visió, fins al naixement dels homes, i sobretot s'emfasitza en els mites principals relacionats amb Venus i Cupido. Tot seguit es parla dels autors dels quadres analitzats explicant les seves biografies, influències i la relació que tenien amb el pensament de l'època. És a dir, fins a quin punt la característica renaixentista de tornar als cànons clàssics, la seva vida personal i el seu entorn social han influït en les seves obres. En aquest mateix apartat es defineixen el Renaixement, el Manierisme, el Barroc i, dins del Renaixement, el Quattrocento i Cinquecento, que són els períodes en què es produeixen aquestes obres. Finalment, ja que el treball se centra en la Galeria dels Uffizi de Florència, hi ha un apartat en el qual s'explica la història del museu i com és actualment. Finalment, hi ha uns resultats i conclusions de tot el procés del treball.

La part pràctica del treball és l'anàlisi dels quadres a partir de les fitxes inicials de les 7.800 obres i les set fitxes més detallades (en les quals es deia de cada quadre el títol, l'autor, l'any de creació, el corrent artístic al qual pertany, les mides, la tècnica pictòrica utilitzada, la sala en què es troba, la descripció de què hi ha representat al quadre, el mite clàssic al qual fa referència, si es dona el cas que hi sigui, i, en alguna ocasió, la interpretació i significat de l'obra segons el seu autor). En els resultats, aquestes obres s'expliquen amb el corrent artístic al qual pertanyen i també si es poden comparar amb alguna altra obra significativa i coneguda que s'hi assembla per alguna raó. Ja per acabar, formen part de la part pràctica també les gràfiques dels personatges protagonistes de les obres i la taula comparativa segons les èpoques en què es van dur a terme els quadres. Finalment, també hi ha un annex on es troben les fitxes de les 7.800 obres, la taula comparativa de les èpoques i els gràfics dels personatges.

Conclusions

Amb aquest treball s'ha pogut demostrar, a partir d'una explicació de la mitologia clàssica, que a la Galeria dels Uffizi la temàtica mitològica en les obres és escassa, però variada, sobretot durant el Renaixement, ja que és un període en el qual, artísticament, la tornada als cànons clàssics és la característica principal. Això és degut al fet que es ve d'una edat mitjana clarament marcada per la influència religiosa, la qual cosa també va condicionar l'àmbit artístic amb representacions dels Sants, la Mare de Déu i Jesucrist, en lloc d'altres divinitats de panteons i civilitzacions diferents, com la mitologia clàssica (Venus, Júpiter, etc).

Per començar, cal destacar que la hipòtesi inicial de si es pot entendre la Galeria

dels Uffizi sense les obres mitològiques s'ha desfet, ja que s'ha evidenciat que malgrat ser un dels museus més importants del món, estar situat al centre de Florència, ciutat bressol del Renaixement, i tenir tota la història que té al darrere, ha estat bastant impactant veure que només 232 de les 7.800 obres del museu són de temàtica mitològica.

Amb aquest treball s'ha pogut comprovar i demostrar l'objectiu principal plantejat, ja que les divinitats clàssiques que protagonitzen més quantitat d'obres són les relacionades amb l'amor, és a dir Venus i Cupido. Malgrat aquest fet, els artistes no les representen igual en totes les obres. Tot i ser el Renaixement, el Manierisme i el Barroc corrents artístics pràcticament del mateix segle, s'ha observat que els caracteritzen elements ben diferents, com l'ús del color a la pell de la deessa, ja que reflectir la dona amb la pell clara era un estereotip, juntament amb el fet de representar una figura poc demacrada. No obstant, també comparteixen alguns trets, com els cabells, normalment rossos i amb un recollit. Els paisatges acostumen a ser boscos o jardins, ja que és una forma d'acabar de matisar la naturalitat de l'obra juntament amb la nuesa de Venus. Convé destacar, també, que a totes les obres d'ambdós segles Venus és interpretada pels diferents autors com una al·legoria de la bellesa femenina, la sexualitat i el plaer. Tot i que no sempre és la protagonista de l'obra o, si més no, de l'acció que es duu a terme a la pintura, hi exerceix una simbologia molt important, no només com a deessa i al·legoria de l'amor i la bellesa, sinó també com una de les divinitats més importants i conegudes del panteó grec. Tot i així, cal destacar que a les obres del segle xv Venus no es fa responsable de l'acció de l'obra, en canvi a les pintures del segle xvi és la que aporta totes les simbologies ocultes, és a dir, no es pot entendre el quadre només mirant fixament la deessa; s'ha d'analitzar el comportament, el que fa, el que porta posat, amb qui es troba, etc. Cupido, en canvi, apareix pràcticament igual a totes les obres de l'època, com un nen nu amb ales que porta un arc i unes fletxes i que en algunes ocasions porta una bena als ulls, reflectint així que l'amor és cec.

La mitologia serveix per donar una explicació a una realitat a partir de mites o històries, però no tots els artistes dels segles xv i xvi reflecteixen aquests personatges de la mateixa manera en les pintures i escultures. Per exemple, podien fer-se com un homenatge o una fantasia a un amor impossible, com és el cas del Naixement de Venus i Venus i Mart de Sandro Botticelli, o fins i tot per reflectir un sentiment amb la figura d'una divinitat, com la disbauxa amb la figura d'un Sàtir, com en la Venus amb un Sàtir i Cupidos d'Annibale Carracci.

Amb això, s'ha arribat a la conclusió que la vida personal dels artistes influeix en alguns casos en la representació de les seves obres, com és el cas de Botticelli. L'amor cap a Simonetta Vespucci va fer que es convertís en la seva musa, i amb El Naixement de Venus va aconseguir que el seu nom i imatge passessin a la història.

En canvi en les obres de Tiziano, Veronese, Allori o Carracci no es pot observar cap característica que es pugui relacionar amb les seves vides personals, ja que no és del tot conegut en què es van inspirar per pintar aquestes obres.

Bibliografia web

- Arts i Humanitats. (2015). Ticià: La Venus d'Urbino. 09/09/2021, de Universitat Oberta de Catalunya: <<https://humanitats.blogs.uoc.edu/ca/ticia-la-venus-durbino/>>

- Dueñas Izquierdo, Pablo. (2017). El Manierismo en la pintura italiana. 05/10/2021, de La Historia y Otros Cuentos: <<http://lahistoriayotros cuentos.es/el-manierismo-italia/>> - Galleria degli Uffizi. (2021). Euploos. 19/04/2021, de Ministero della Cultura: <<https://euploos.uffizi.it/>> - Gallerie degli Uffizi. (2021). Archivi Digitali. 19/04/2021, de Ministero della Cultura: <<https://www.uffizi.it/pagine/archivi-digitali>> - Gallerie degli Uffizi. (2021). Archivio Fotografico e Inventari. 19/04/2021, de Ministero della Cultura: <<https://fotoinventari.uffizi.it/it/>> - Gallerie degli Uffizi. (2021). Gallerie degli Uffizi. 19/04/2021, de Ministero della Cultura: <<https://www.uffizi.it/>> - Gallerie degli Uffizi. (2018). Visit Uffizi. 28/03/2021, de Galeria degli Uffizi: <<https://www.visituffizi.org/es/las-salas/>> - Grup Enciclopèdia. (2020). Característiques i temes del renaixement. 10/09/2021, de Grup Enciclopèdia: <<https://grupenciclopedia.cat/blog/temas-del-renacimiento/>> - Le Gallerie degli Uffizi. (2021). Schede di Catalogo. 20/5/2021, de Galleria degli Uffizi: <<http://catalogo.uffizi.it/it/143/collezioni/17/>> - Le Gallerie degli Uffizi. (2021). Schede di Catalogo. 20/05/2021, de Galleria degli Uffizi: <<http://catalogo.uffizi.it/>> Moreno Cullell, Vicente. (2014). Ciències Socials en Xarxa. 05/10/2021, de Sapiens: <<https://blogs.sapiens.cat/socialsenxarxa/2010/11/04/la-pintura-renaixentista/>> - Uffizi Gallery. (2007-2021). Virtual Uffizi Gallery. 20/03/2021, de Galleria degli Uffizi: <<https://www.virtualuffizi.com/es/las-obras.html>> - Uffizi Gallery. (2007-2021). Virtual Uffizi Gallery. 20/03/2021, de Galleria degli Uffizi: <<https://www.virtualuffizi.com/es/los-artistas.html>> - Vergara, Alejandro. (2021). El amor en «Venus y Cupido», de Alessandro Allori. 10/09/2021, de Museo Nacional del Prado: <https://www.youtube.com/watch?v=tF_r_cHbqN8> - Viajar a Florencia. (2021). Salas y Obras que visitar en la Galería Uffizi. 28/09/2021, de Viajar Florencia: <<https://www.viajarflorencia.com/salas-y-obras-que-visitar-en-la-galeria-uffizi/>> - Viquipèdia. (2021). Pintura Mitològica. 10/09/2021, de Viquipèdia: <https://ca.wikipedia.org/wiki/Pintura_mitol%C3%B2gica> - 3 minutos de arte. (2021). Elementos característicos de la pintura manierista. 05/10/2021, de 3 minutos de arte: <<https://www.3minutosdearte.com/elementos/elementos-caracteristicos-de-la-pintura-manierista/>> - Círculo de lectores. (2005). Mitología, todos los mitos y leyendas del mundo. Barcelona. - King, Ross & Grebe, Anja. (2015). FLORENCE, The Paintings and Frescoes 1250-1743. Nova York: Black Dog & Leventhal Publishers. - López Férez, J. A. (1988). Historia de la Literatura Griega. Madrid: Cátedra. - Martínez Murillo, José María.

Vaquero Ibarra, José Ignacio. de la Plaza Escudero, Lorenzo. (2016). Guía para Identificar los personajes de la Mitología Clásica. Madrid: Cuadernos Arte Cátedra. – Ovidi (Edición de Consuelo Álvarez y Rosa M^a. Iglesias). (1995). Metamorfosis. Madrid: Cátedra. – Ovidi, (traducció i notes de Ferran Aguilera i Puentes. (1997). Les Metamorfosis. Barcelona: L'Esparver Clàssic. – Parramon i Blasco, Jordi. (1996). Diccionari de la Mitologia Grega i Romana. Barcelona: Edicions 62.
